

Verslag van Roofvogel- en uilenshow bij De Boer tuin en ruitersport Naarden 1 oktober 2011

De show wordt gegeven door Bouman Klussen, Brian en Annemiek Bouman, uit Katwijk. Op de bus waarmee de vogels zijn vervoerd staat "Bouman klussen", op het internet heten ze "Bouman roofvogels". De vogels staan van 10.00 uur tot 16.00 uur tentoongesteld. Een deel van de vogels heeft een drinkbak. Later wordt uitgelegd dat ze niet hoeven te drinken omdat ze voldoende vocht uit hun prooien halen, het water is om te baden. Dit kan alleen met hun tenen, zo miniem is het laagje water. De vogels staan in een stuk dat is afgezet met hooibalen zodat de mensen de vogels niet kunnen aanraken. De showgevers lopen wel met een vogel op de arm naar het publiek toe. Af en toe wordt er voorlichting gegeven (hierover verderop meer). Om 11.00 uur telt de publieke belangstelling uit ongeveer 20 mensen (deze hoeveelheid wisselt in de loop van de tijd).

Er staan 12 vogels tentoongesteld, te weten:

Drie kerkuilen (*Tyto Alba*) Eén volwassen vogel en twee vogels van 26 weken oud

Eén Torenvalk (*Falco Tinnunculus*)

Eén Europese Oehoe (*Bubo bubo*)

Eén Konijnenuiltje (*Athene cunicularia*) uit Midden- Zuid Amerika

Eén Europese dwergooruil (*Otus scops*)

Eén Vlekkenoehoe, (*Bubo africanus*)

Bengaalse Oehoe (*Bubo bengalensis*)

Oeraluil (*Strix uralensis*)

Twee Woestijnbuizerds (*Parabuteo unicinctus*)

De showgever start met te vertellen dat hij niet zal vliegen met de vogels omdat de locatie te dicht op een snelweg ligt (die loopt er nl. vlak langs op zo'n 50 meter). Ze geven aan die avond thuis wel met hun vogels te vliegen. "Een show is ook gelikt.", zegt hij. Op de

vraag uit het publiek wat zo'n vogel kost, vertelt hij dat het houden van zo'n vogel vooral geduld, tijd en ruimte vraagt.

Mevrouw Bouman legt uit dat ze in het begin moeite had met het idee dat de vogels zo weinig bewegingsvrijheid hebben. Op een dag mocht ze echter mee met een boswachter die haar een Bosuil liet zien. Deze bosuil zat op een tak en de volgende dag en de dag erna zat hij nog op precies dezelfde tak. "Hij jaagt alleen als hij trek krijgt". "Ik heb het zelf gezien". "Dus," concludeerde zij, "bij ons krijgen de vogels in principe meer beweging dan in de natuur." [Totale onzin, zie hieronder bij 'Onwaarheden']

De showhouders vertellen dat hun vogels allemaal in gevangenschap zijn geboren en niet uit de natuur geroofd zijn. "Je kunt in Nederland nog beter een moord plegen dan een roofvogel uit de natuur halen!" (Zie hiervoor "Achtergronden bij illegale handel.) Ze vervolgen met uit te leggen wat er gebeurt met vogels die bij hen aangeleverd worden door het publiek (mensen die een vogel vinden in het wild, bijvoorbeeld een jong uiltje). De showgevers hebben liever dat deze vogels via de vogelopvang bij hen komen omdat dan alle administratieve rompslomp door het betreffende asiel wordt verzorgd. Als we dat zelf moeten doen zijn we voor een vogel die twee dagen bij ons is, drie weken bezig met de administratie."

De showhouder vertelt welke vogels ze hebben meegenomen. Al hun vogels hebben namen. Ze werken veel met kinderen met een beperking en dan is het makkelijker om te zeggen: "Pak Koen maar," dan "Pak de Kerkuil maar."

Bij de introductie van het Konijnenuiltje, legt de showgever uit dat dit uiltje lijkt op onze Steenuil, en dat het met onze Steenuil niet goed gaat omdat onze boeren te schoon werken. We hebben geen mesthopen meer ed. De Steenuil leeft van insecten.

Bij de introductie van de Europese dwergooruil, de kleinste uil van Europa, niet de kleinste van de wereld, beschrijft hij dat dit vogeltje maar 100 gram weegt en dat ze daardoor met het kleinste zuchtje wind al wegwaaien. De Europese dwergooruil zoekt zijn voedsel dicht bij de grond in de struiken om zo ervoor te zorgen dat hij niet wegwaait. (Onzin, zie hieronder bij Onwaarheden.)

De Dwergooruil is al vaker in ons land gesignaleerd, o.a. in Noordwijk. Hieraan kan je zien dat het klimaat aan het veranderen is. (Onwaar zie hieronder)

De showhouder vertelt dat de Vlekkenoehoe een dagjager is. De kleur ogen zou dat aangeven: gele ogen betekent jagen overdag, donkere ogen wijzen op een nachtjager. Rood-oranje ogen zou duiden op schemerjagers. De Bengaalse Oehoe heeft dit en is een schemerjager. (Onwaar. Zie hieronder bij onwaarheden)

Bij het tonen van het Oeraluultje legt de showgever uit dat het een makkelijk te benaderen uiltje is. Je kunt er in het wild zo onder door lopen en het zal blijven zitten.

Dan volgt de uitleg over het geruisloos vliegen (kleine haartjes aan de buitenste veren en haartjes aan de poten). Hij toont de veren aan het publiek.

Bij het voorstellen van de Torenvalk beschrijft de showhouder hem als: “...de mooiste roofvogel van Nederland, de vogel die ‘bidt’ voor zijn eten, vaak boven de berm van de snelweg. “Hij wil muizen en kleine vogeltjes daar zijn ze ook gek op. En dat ze bidden boven de berm komt door ons. Door alles wat wij uit de auto gooien (afgekloven appels) lokken wij de muizen en de vogels naar de berm. Het klokhuis is goed voor de muizen en de vogels, maar niet voor de roofvogels en uilen. Verkeersongevallen zijn doodsoorzaak nummer één en 9 van de 10 slachtoffers heeft een prooi in zijn poten” (onzin). “Als wij allemaal meewerken en geen klokhuisen meer uit de auto gooien dan verplaatsen we het jachtgebied van de torenvalk weer verder weg van de snelweg” (onzin dit verhaal, zie bij Onwaarheden)

Introductie twee woestijnbuizerds. De showhouder legt uit het grootteverschil tussen de seksen bij roofvogels (vrouw groter dan man). Als er voor de man die kleinere prooien vangt te weinig voedsel beschikbaar is, dan kan de vrouw nog wel wat vangen. Dus er is altijd eten in het nest. (Onjuist zie Onwaarheden)

Introductie Kerkuil. Kerkuilen in het wild worden gemiddeld twee jaar. Slecht één jong bereikt de leeftijd van één jaar. In gevangenschap worden ze gemiddeld 20 jaar. Sommige werden zelfs ruim 25 jaar.

Dan volgt een uitleg waarom het beter is zelf niet aan roofvogels of uilen te beginnen. Bouman: “Ik heb eerst twee jaar stage gelopen in Zeeland (hij woont zelf in Katwijk). Nu zijn onze vogels een levenswijze voor ons. We kunnen nooit op vakantie, ook met het werk moeten we er rekening mee houden. Het kost veel studie en veel vrije tijd, de verzorging van de vogels. Je kunt ze niet alleen eendagskuikens geven, ze hebben meer nodig zoals vitamines etc.”

Onwaarheden verkondigd tijdens de show:

ROOFVOGELS EN UILEN VLIEGEN BIJ ONS MEER DAN IN DE NATUUR

De grootste leugen is dat de showgevers vertellen dat hun vogels in principe meer vliegen dan roofvogels en uilen in het wild. Deze uitspraak is totale onzin.

Het voorbeeld gegeven door Annemiek Bouman zegt het eigenlijk al. Dat jij als waarnemer op drie achtereenvolgende dagen een Bosuil op dezelfde tak ziet zitten, zegt helemaal niet dat hij in de tussentijd niet van die tak af is geweest. Iedereen met een beetje kennis van de natuur weet van het bestaan van roestplaatsen, plekken waar vogels roesten, oftewel rusten of slapen. De Bosuil slaapt overdag en is nacht actief. Iedere nacht gaat de Bosuil op pad. Onderzoek waarbij Bosuilen met zenders werden uitgerust toonde aan dat Bosuilen een gebied gebruiken voor de jacht variërend van 9 ha tot meer dan 160 ha. Zij maakten foerageervluchten van 2 tot 3 km. (Grossmann, M.-L. & J. Hamlet, 1965 Birds of Prey of the world.- New York.)

Dat geldt niet alleen voor Bosuilen. Alle vogels bewegen veel meer dan ze ooit in gevangenschap kunnen doen. Zender onderzoek laat dat bij vele soorten zien.

Gezenderde giervalken op Groenland, hebben een activiteitsgebied variërend in omvang van honderden tot meer dan 170.000 vierkante kilometer. Boomvalken die broeden in Duitsland vliegen in het najaar 10.000 km naar hun overwinteringsgebied (Afrika). Daar vliegen ze ook weer zo'n 10.000 km alvorens ze weer 10.000 km terugvliegen naar Duitsland. Gezenderde wespdivenmannen in ons land gebruiken een terrein dat varieert van 1295 ha tot 2828 en 4257 ha. (Jan van Diermen in De Takkeling 2, 2009) (nog afgezien van hun reis heen en terug naar Afrika). En jonge Oehoe dit jaar (2011) in ons land geboren zit eind september al op 150 km van haar geboorteplaats. (Zie Oehoe weblog). Zenderonderzoek met Kerkuilen leert dat een Kerkuilman in de zomer als hij jongen heeft elke nacht 4 tot 6 uur vliegt. De eerste drie uren vliegt en jaagt hij continue en brengt de prooien naar het nest. Meestal eet hij daarna pas zelf en zal hij enige tijd rusten, maar niet lang. Bij grote legsels komen de ouders een aantal malen per uur naar het nest om de jongen te voeren. In de winterperiode gaat hij vroeg op stap en heeft hij vaak meer tijd nodig om aan voedsel te komen. Hij vliegt zeker een aantal uren, maar rust

vaker. Hij jaagt dan vaak vanaf paaltjes en wacht daar een tijdje om daarna verder te vliegen.

Zenderonderzoek met Haviken geeft inzicht in de tijdsbesteding van deze rovers. Haviken jagen door telkens vanuit een zitpost te speuren naar prooi, dan een aanval te doen en als deze is mislukt weer vanuit een zitpost scherp waar te nemen waar een nieuwe prooi gevonden kan worden. Het zenderonderzoek laat precies zien hoeveel minuten ze zitten en hoeveel minuten ze vliegen. De zitperiodes verschillen van enkele secondes tot intervallen van ongeveer 20 minuten. Het komt erop neer dat zij 84 % van de tijd zitten en 16 % van de tijd vliegen. Dit 'zitten' is echter heel anders dan het zitten op een blok bij een valkenier of bij een show. Zij zijn zeer alert en actief terwijl ze zitten: zij zijn aan het jagen. Behalve tijdens de jacht vliegen vogels voor veel meer redenen. Ze verdedigen hun territorium, ze baltsen, ze bouwen hun eigen nest, ze zeilen op de wind, ze verdedigen hun jongen, etc. Bij al deze activiteiten zijn ze eigen baas. Ze kiezen zelf wat ze willen doen en voor hoe ze het willen doen.

Het is een enorme brutaliteit om te zeggen dat de vogels die in gevangenschap leven bij een valkenier meer vliegen dan de vogels in het wild. Het is pertinent onjuist. Het is ook heel kwalijk om dit aan het publiek bij een roofvogel- en uilenshow te vertellen om daarmee je eigen handel goed te praten.

Het is totale onzin dat roofvogels en uilen het niet erg zouden vinden om in gevangenschap altijd stil te zitten, op die schaarse tien minuten per dag na dat ze mogen vliegen (hoe veel tijd heb je per vogel om te laten vliegen als je 20 vogels of meer hebt?)

KLEUR VAN DE OGEN ZEGT OF HET EEN DAG- OF NACHTJAGER IS

Kleur van de ogen zou iets zeggen over het type jager: dag- of nachtjager. Dit is onjuist. Nergens in het wetenschappelijk onderzoek is iets dergelijks aangetoond. De eerste de beste vogelgids maakt al duidelijk dat het niet klopt. Enkele voorbeelden: Dwergooruil gele ogen: nachtjager, Ruigpootuil gele ogen: uitsluitend 's nachts actief, Laplanduil met gele ogen is schemeractief. De Vlekkenoehoe zou volgens de showhouder een dagjager is, volgens de literatuur is het een schemer en nachtjager.

VERSCIJNEN DWERGOORUIL IN NEDERLAND ALS GEVOLG VAN DE KLIMAATVERANDERING

Het is onjuist dat de verschijning van de Europese dwergooruil in ons land iets zegt over of samenhangt met de klimaatsverandering. Om uitspraken te kunnen doen over gedrag/gedragsverandering en de oorzaken die hieraan ten grondslag liggen is onderzoek nodig. Je kunt niet op grond van enkele incidenten (die zich ook al voordeden voor het begin van de mogelijke klimaatverandering, zie ANWB Vogelgids: zes gevallen voor 1999) zeggen dat het te maken heeft met het veranderende klimaat.

GROOTTEVERSCHIL MAN/VROUW BIJ ROOFVOGELS NODIG VOOR VOEDSELAANVOER

Grootteverschil tussen man en vrouw bij roofvogels. Er zijn vele hypothesen over mogelijke oorzaken. Redenen van dit omgekeerde grootteverschil (vrouw groter dan man) zou volgens de showgever zijn dat als er onvoldoende prooien zijn voor de man om te vangen, dat dan de vrouw voor het eten kan zorgen. Het is echter niet zo dat als er voor de man onvoldoende prooien beschikbaar zijn, dat dan de vrouw wel kan jagen en er geen probleem is. Het grootste deel van het jaar vangen man en vrouw ieder hun eigen

prooien en wordt er geen prooi gedeeld of overgedragen. Beginnend vanaf de baltsperiode vangt de man voor de vrouw. Hij laat zien dat hij een goede partner zal zijn die voldoende prooi voor jongen kan aanbrengen. Vanaf de eileg is de vrouw gebonden aan het nest. Bij de meeste roofvogels en uilen broedt de vrouw (meer) dan de man en verzorgt hoofdzakelijk zij in de eerste weken de jongen. Zij kan niet zomaar gaan jagen als het de man onvoldoende prooien aanbrengt. Gaat zij dan toch jagen, dan is de kans groot dat het broedsel zal mislukken. Pas als de jongen en paar weken oud zijn, neemt de vrouw weer deel aan de jacht. Het is dus onjuist dat de vrouw de tekorten van de man op kan vangen.

Het feit dat beide seksen verschillende prooien vangen speelt wel degelijk een rol in de ecologie van de roofvogels, maar dan op andere manieren. Bijvoorbeeld: door het verschil in prooispectrum zijn ze geen directe voedselconcurrenten van elkaar. (zie voor meerdere hypothesen Ian Newton: Population Ecology in Raptors. 1979)

JAGEN BOVEN DE BERMEN DOOR GEDRAG AUTOMOBILISTEN

De belangrijkste oorzaak voor het grote aantal verkeersdoden onder kerkuilen hangt samen met het beheer en de inrichting van de wegbermen en de voedselsituatie van het landschap daarbuiten. Vooral het feit dat deze bermten extensief worden beheerd geeft een ideale situatie voor de veldmuizen. Het heeft niets te maken met uit auto's gegooide klokhuizen. Maatregelen denkbaar ter bescherming van de kerkuilen en torenvalken: vlak langs de weg opgaande beplanting of wallen aanbrengen. In de gevaarlijke middenbermen lage struiken planten. De bermten muisonvriendelijk maken door intensivering van het maaibeheer. (Zie website Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland).

EUROPESE DWERGOORUIL WAAIT WEG DOOR LICHTE GEWICHT

De showhouder beweert dat de Europese Dwergooruil dicht bij de grond moet foerageren om te voorkomen dat hij wegwaait. De Europese dwergooruil behoort geenszins tot de lichtste vogels. Als die al zou wegwaaien met het eerste de beste zuchtje wind, hoe moet het dan met al die andere vogels die veel lichter zijn? Een Koolmezen weegt 16 à 20 gram een goudhaantje is met 4 à 6 gram nog vee; lichter. Worden deze vogels de hele dag door weggeblazen door de wind. Nee, gelukkig niet.

Het is juist dat vogels hinder kunnen ondervinden van sterke (zij-wind) en daardoor van hun koers kunnen afwijken. Dit speelt vooral een rol tijdens de trek. (Zie bijvoorbeeld: Klaassen R.H.G. et al Geographical and temporal flexibility in the response to crosswinds by migrating raptors, in Proceedings of the Royal Society 2010)

ACHTERGRONDEN BIJ ILLEGALE HANDEL

Voor wie denkt dat het fabeltje is dat de vogelhandel geheel door gezagsgetrouwe witte raven wordt gerund, zijn ontluisterende voorbeelden van het tegendeel te vinden. Een recent geval betreft Klaus S. uit Pirmasens in Duitsland. Deze dierhandelaar en valkenier gebruikte in 2001-2007 zijn dierentuintje als witwaspraktijk voor roofvogels en uilen die uit het wild waren geroofd. De vogels kwamen Duitsland illegaal binnen, vooral via dubieuze collega's in Oostenrijk en België. Doorverkoop geschiedde via zijn onderneming 'Vogelparadijs'. De daartoe benodigde papieren kreeg hij zonder problemen los van de plaatselijke gemeente. Hij deed het voorkomen alsof hij al die roofvogels en uilen zelf had gekweekt. Geen ambtenaar die ook maar enige argwaan

koesterde, ook niet bij de zogenaamde kweek van schreeuwend, monniksgier en havikarend. Blijkbaar hadden ze nooit ter plekke poolshoogte genomen, want de meeste vogels waren ongeringd en niet geregistreerd. Met terugwerkende kracht moest de hoofdamtenaar van Pirmasens de goedkeuring voor doorverkoop terugnemen voor 157 vogels, waaronder 2 lammergieren, 26 aasgieren, 8 monniksgieren, 6 vale gieren, 4 schreeuwarden, 3 dwergarenden, 9 steenarenden, 13 havikarenden, 2 buizerds, 4 arendbuisers, 4 wespandieven, 8 haviken, 3 bruine kiekendieven, 4 rode wouwen, 4 slechtvalken, 8 kleine torenvalken, 15 boomvalken en 15 roodpootvalken. Ondertussen circuleert een bericht dat aan alle transacties met documenten uit Pirmasens een luchtje kleeft, en dat grondige controle nodig is. Het laat zich raden wat er gebeurd zou zijn indien S. niet tegen de lamp was gelopen: dan zouden die roofvogels 'legaal' hun weg hebben gevonden in dat zich alsmaar uitbreidende circuit van roofvogelhouders en -liefhebbers. Kijk, geheel koosjer, ik kan de officiële papieren laten zien! In dit geval kreeg de handelaar een celstraf van twee jaar en vier maanden, en een geldboete van 6000 euro. De ambtenaar die verantwoordelijk was voor het afgeven van de vervalste vergunningen kreeg straf met een proeftijd van een jaar en tien maanden. Gezien de enorme vlucht die roofvogelhouderij heeft genomen, en het grote geld dat ermee is gemoeid, lijkt het onwaarschijnlijk dat dit een uniek geval is. Een eerder geval in Brandenburg en Saksen is beschreven door Jörg Lippert van het Landesumweltamt in Brandenburg. Twee jagers/valkeniers horstten in vijf jaar tijd minstens 80 haviken, 66 rode wouwen, 19 zwarte wouwen en 14 sperwers uit en verkochten deze door aan valkeniers, roofvogelshows en valkenhoven. Het betrof een wijdvertakt netwerk met omliggende landen en een hoofdrol voor Oostenrijk en Spanje.

Voor het feit dat eieren en nestjongen op illegale wijze aan wild levende vogels worden onttrokken bestaan aanwijzingen in Nederland (vooral Noord-Brabant en Noord-Holland: verdwijning van eieren of kleine jongen van haviksnesten), en tal van bewijzen in het buitenland (onder meer Groot-Brittannië, Duitsland, Slowakije). Het betreft een wereldwijde handel, waar veel geld in omgaat. Een willekeurige greep uit recente gevallen in West- en Midden-Europa:

(a) in beslagname op Heathrow, London, van plastic buizen waarmee 23 roofvogels en uilen uit Thailand werden binnengesmokkeld op 25 juli 2002 (Legal Eagle 32: 1-2, 2002),
(b) de betrapping op heterdaad van een Tsjechische valkenier op 4 mei 2001 in Slowakije (jonge Steenarend uit nest gehaald: De Takkeling 9: 189-192, 2001),

(c) de inbeslagname van 70 roofvogels en uilen bij twee valkeniers in Duitsland, waarbij nader onderzoek aan het licht bracht dat zij verantwoordelijk waren voor de nestroof van 80 Haviken, >70 Raven, 66 Rode Wouwen, 19 Zwarte Wouwen en 14 Sperwers (Arbeitsgemeinschaft Wanderfalkenschutz Jahresbericht 2001/NRW: 14-15),
en

(d) jaarlijks worden op Russische vliegvelden tot 700 Sakervalken in beslag genomen die op het punt stonden het land uitgesmokkeld te worden (Russian Conservation News 26: 17, 2001). Door deze continue valkenroof zijn de broedpopulaties van Oezbekistan, Kazachstan, Afghanistan, Kirgizië en Binnen-Mongolië teruggebracht tot solitaire paren en enkele kleine clusters. Het overgrote deel van de 7000-8000 Sakervalken die elk jaar naar het Nabije Oosten worden vervoerd, is illegaal verkregen (Wingspan 11(2): 9, 2002).

CONCLUSIE

Het publiek heeft bij deze roofvogel- en uilenshow feitelijk niets geleerd over de vogels en wel allerlei onzin aangeboden gekregen. De meest ernstige hiervan is waarschijnlijk wel dat de roofvogels en uilen in principe in gevangenschap meer zouden vliegen dan in het wild. Hiermee worden de toeschouwers volkomen op het verkeerde been gezet.

Vooraf ook mensen die mogelijk zelf een roofvogel of uil zouden willen aanschaffen en dus nu denken dat het niet erg dat zo'n vogel altijd stil zit in gevangenschap.

Het publiek heeft niets geleerd over de ecologie van de vogels en heeft in feite ook niet geleerd de vogels respect te tonen. Niemand houdt bij een show rekening met het natuurlijk gedrag van de vogels; de shows zijn volledig gericht op wat de mensen graag willen en dat is de vogels van dichtbij zien. In het wild zouden deze vogels allen bij benadering door een mens al van grote afstand wegvliegen. In gevangenschap hebben ze deze mogelijkheid niet en kunnen zij zich niet gedragen hoe zij zouden willen.

Door het gebruik in shows ondervinden de vogels wel allerlei nadelen: welzijnsproblemen, (illegale) handel, roof uit het wild, faunavervalsing, problemen door hybridisatie, slechte voorlichting. Zie hiervoor o.a. de Flyer 'Roofvogels en uilen zijn niet voor de show'

Werkgroep Roofvogels Nederland
035-5421019